

Реконструкция на забравената мрежа: контактите с България според архива на Международния музикален институт в Дармщат (1950 – 1990)

Жовен де Матос Кайтано

Статията разглежда институционалните и естетическо-мирогледни връзки между Международния музикален институт в Дармщат (Internationales Musikinstitut Darmstadt – IMD) и българската музикална култура от началото на Студената война до постсоциалистическия период. Въз основа на непубликувана кореспонденция, регистрационни данни, концертни материали и архивни записи в архива на IMD изследването прави реконструкция на комуникационния канал, чрез който IMD е поддържал отношения с Библиотеката на Българската академия на науките, със Съюза на българските композитори, както и с ключови фигури като Константин Илиев, Иван Спасов, Васил Казанджиев, Божидар Спасов, също и с Николай Бадински. Анализът разкрива, че тези взаимодействия (от библиографско сътрудничество до покани, премиери и педагогически обмен) отразяват динамиките на културната дипломация през Студената война, мобилността на определени артистични кръгове, както и постепенното репозициониране на България в полето на Новата музика. Съпоставяйки архивни следи с лични свидетелства, статията изтъква усилията на българските композитори да изградят съвременна идентичност и да се интегрират институционално чрез контактите си с IMD, като същевременно поставя във фокус ролята на Дармщат – не като изолиран „анклав“ на западноевропейския авангард, а като транснационален център за интеркултурна модерност.

Ключови думи: *Международен музикален институт в Дармщат, България, културна дипломация през Студената война, летни курсове в Дармщат, транснационален модернизъм, Нова музика*

Д-р Жовен де Матос Кайтано,
Музикологичен семинар Детмолд/Падерборн,
Висше училище за музика – Детмолд /
Университет на Падерборн,
постдокторантски проект „Бах в Бразилия“
към Германското научноизследователско дружество, Германия;
e-mail: joevan.caitano@yahoo.com.br

Bibliography

Andreeva, Tsanka, and Romeo Smilkov (2009). *The Piano Music of Ivan Spasov*. Plovdiv: Vesela, 2009.

Badinski, Nikolai (2003). ...Zwischen den Klängen... Durchlöcherter Tagebuch: Erkenntnisse eines Musikers. Saarbrücken: Pfau-Verlag, 2003.

Becker-Naydenov, Patrick (2018). Contemporary Music without Theory? Bulgaria's Musicology and Its Relationship to the Bulgarian Avant-Garde in the First Three Decades of the People's Republic of Bulgaria. – In: *Bulgarian Musicology*, 2018, No. 2, pp. 51 – 58.

Becker-Naydenov, Patrick (2019). Konstantin Iliev. – In: *Komponisten der Gegenwart* (KDG). Munich: Edition Text + Kritik, 2019.

Brennecke... (n.d.). Brennecke, Wilfried. – In: *MGG Online*. <https://www.mgg-online.com/articles/mgg02032/1.0/mgg02032> (1.02.2026).

Dermendzhieva, Stanimira (2024). The Politicization of Music during the Period of Totalitarian Rule in Bulgaria (1944 – 1989). – In: *Muzikologija*, 2024, No. 25, pp. 179 – 198. <https://muzikologija-musicology.com/index.php/MM/article/view/205> (2.02.2026).

Hentschel, Frank (2007). *Die "Wittener Tage für neue Kammermusik": über Geschichte und Historiografie aktueller Musik*. Stuttgart: Franz Steiner, 2007.

Kostakeva, Maria (2025). *Bojidar Spassov's Musical Creation as a Reflection of the Eastern and Western European Traditions*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars, 2025.

Kovács, Inge (1997). Die Ferienkurse als Schauplatz der Ost-West-Konfrontation. – In: **Borio, Gianmario, and Hermann Danuser** (Eds.). *Im Zenit der Moderne: Die Internationalen Ferienkurse für Neue Musik Darmstadt 1946 – 1966*. Vol. 1. Freiburg im Breisgau: Rombach, 1997, S. 116 – 139.

Kujumdžiev, Julian (n.d.). Christov, Dimităr. – In: *MGG Online*, n.d.

Sandu-Dediu, Valentina (2016). Osteuropa. – In: *Lexikon Neue Musik*. Stuttgart & Kassel: Bärenreiter/Metzler, 2016, S. 487 – 501.

Schmidt, Dörte (2018). 'The Darmstadt Events': Archival Strategies, Music-Historical Work and Cultural-Political Research Perspectives on the Development of the Digital Archive. – In: *Archival Notes*, 2018, No. 3. <https://onlinepublishing.cini.it/index.php/arno/article/view/104> (21.01.2026).

Schmidt, Dörte, and Susanne Heiter, eds. (2025). *Ereignis und Geschichte: Die Internationalen Ferienkurse für Neue Musik, Darmstadt 1962 – 1994*. Munich: Edition Text + Kritik, 2025.

Spassov, Bojidar (1992). Eine verlorene Identität? – In: *Russische Avantgarde im Osten Europas*. Heidelberg: Weberdruck, 1992, S. 276 – 283.

Stephan, Rudolf, ed. (1996). *Von Kranichstein zur Gegenwart: 50 Jahre Darmstädter Ferienkurse, 1946 – 1996*. Stuttgart: DACO Verlag, 1996.

Trudu, Antonio (1992). *La "Scuola" di Darmstadt. I Ferienkurse dal 1946 a oggi*. Milano: Ricordi-Unicopli, 1992.

Vogt, Harry, and Frank Hilberg, eds. (2009). *Kammerton der Gegenwart: Wittener Tage für neue Kammermusik*. Hofheim: Wolke, 2009.

Yıldiz, Gergana Nikolaeva (2019). *An Investigation of the Application and Performance Execution of the Aksak in the Solo Piano Music of Béla Bartók, György Ligeti, Lubomir Pipkov, Vassil Kazandjiev, Ahmed Adnan Saygun, and Ilhan Baran*. University of Tasmania, PhD diss., 2019.

Ангелов, Ангел (1994). *Иван Спасов: 60 стъпки по пътя към Храма*. София: Хермес, 1994 [Angelov, Angel (1994). *Ivan Spassov: 60 stapki po patya kam Hrama*. Sofia: Hermes, 1994].

Ангелов, Крум (1980). *Жизнената сила на съвременната българска музика*. София: Музика, 1980 [Angelov, Krum (1980). *Zhiznenata sila na savremennata balgarska muzika*. Sofia: Muzika, 1980].

Ангелов, Стоян, и Люба Ранджева, съст. (1983). *50 години Съюз на българските композитори*. София: Музика, 1983 [Angelov, Stoyan, i Lyuba Randzheva, sast. (1983). *50 godini Sayuz na balgarskite kompozitori*. Sofia: Muzika, 1983].

Илиев, Константин (1958). *Любомир Пипков. Монография*. София: Наука и изкуство, 1958 [Iliev, Konstantin (1958). *Lubomir Pipkov. Monografiya*. Sofia: Nauka i izkustvo, 1958].

Илиев, Константин (1997). *Слово и дело*. София: ЛИК, 1997 [Iliev, Konstantin (1997). *Slovo i delo*. Sofia: LIK, 1997].

Илиев, Константин (2002). *Лазар Николов*. Пловдив: Акт Мюзик, 2002 [Iliev, Konstantin (2002). *Lazar Nikolov*. Plovdiv: Act Music, 2002].

Илиев, Константин (2024). Слово и дело. Второ издание. София: City Mark Art Center, 2024 [Iliev, Konstantin (2024). Slovo i delo. Vtoro izdanie. Sofia: City Mark Art Center, 2024].

Йосифов, Драгомир (2012). Лазар Николов и Константин Илиев: паресия и симфония. – В: *Българско музикознание*, 2012, № 2, с. 3 – 11 [Yossifov, Dragomir (2012). Lazar Nikolov i Konstantin Iliev: paresiya i simfoniya. – In: Bulgarian Musicology, 2012, № 2, s. 3 – 11].

Палиева, Анда, съст. (2014). Академични пролетни четения 2014: Посветени на българския музикален авангард. София: Марс 09, 2014 [Palieva, Anda, sast. (2014). Akademichni proletni cheteniya 2014: Posveteni na balgarskiya muzikalen avangard. Sofia: Mars 09, 2014].

Петрова, Ангелина (2013). Културна памет и политически сенки: образът на българските представители на Музика нова във форуми за съвременна музика в Западна и Източна Европа до 1968 г. – В: *Академични пролетни четения 2013*. София: НМА „Проф. Панчо Владигеров“, 2013, с. 101 – 108 [Petrova, Angelina (2013). Kulturna pamet i politicheski senki: obrazat na balgarskite predstaviteli na Muzika nova vav forumi za savremenna muzika v Zapadna i Iztochna Evropa do 1968 g. – In: Akademichni proletni cheteniya 2013. Sofia: NAM “Prof. Pancho Vladigerov”, 2013, s. 101 – 108].

Петрова, Ангелина (2020). Идеологическият диктат и Новата музика в България. Щрихи върху документалното слово (1944 – 1969). София: ИИИЗк, 2020 [Petrova, Angelina (2020). Ideologicheskiyat diktat i Novata muzika v Bulgaria. Shtrih varhu dokumentalnoto slovo (1944 – 1969). Sofia: IAS, 2020].

Спасов, Иван (1989). Небесносиньо утро, пладне и път след пладне. София: Музика, 1989 [Spassov, Ivan (1989). Nebesnosinyo utro, pladne i pat sled pladne. Sofia: Muzika, 1989].

Спасов, Иван (1993). Животът ми – опит за реконструкция на една разпиляна мозайка. София: Jusautor, 1993 [Spassov, Ivan (1993). Zhivotat mi – opit za rekonstruktsiya na edna razpilyana mozayka. Sofia: Jusautor, 1993].

Спасов, Иван (1995). Симфониите на Константин Илиев. София: Софийска филхармония, 1995 [Spassov, Ivan (1995). Simfoniite na Konstantin Iliev. Sofia: Sofia Philharmonic, 1995].

Христов, Димитър (1966). Западни хоризонти. София: Наука и изкуство, 1966 [Christoff, Dimiter (1966). Zapadni horizonti. Sofia: Nauka i izkustvo, 1966].

Христов, Димитър (1973). Към теоретичните основи на мелодиката. Т. 1. София: Наука и изкуство, 1973 [Christoff Dimiter (1973). Kam teoretichnite osnovi na melodikata. T. 1. Sofia: Nauka i izkustvo, 1973].

Христов, Димитър (1982). Към теоретичните основи на мелодиката. Т. 2. София: Музика, 1982 [Christoff, Dimiter (1982). Kam teoretichnite osnovi na melodikata. T. 2. Sofia: Muzika, 1982].

Христов, Димитър (1988). Към теоретичните основи на мелодиката. Т. 3. София: Музика, 1988 [Christoff, Dimiter (1988). Kam teoretichnite osnovi na melodikata. T. 3. Sofia: Muzika, 1988].

Шуманова, Спаска (2024). Архивният фонд на Константин Илиев в Централния държавен архив. – В: *Българско музикознание*, 2024, № 2, с. 42 – 49 [Shumanova, Spaska (2024). Arhivniyat fond na Konstantin Iliev v Tsentralniya darzhaven arhiv. – In: Bulgarian Musicology, 2024, № 2, s. 42 – 49].